

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Gruusia sõjapõgenike abivajadused ja humanitaarabi olukord

Gruusias korraldatud uurimuse materjalide põhjal

Ankeedid ja aruande koostasid:

Helve Kase

Iris Pettai

Küsitlusi aitasid korraldada:

Nato Shavlakadze - Anti-Violence Network of Georgia

Eliso Amirejibi - Anti-Violence Network of Georgia

Madona Cheishvili - Tbilisi Kiirabijaam

Tiina Naarits - Kriisinõustamise ja Eneseleidmise Keskus Mahena

Maarika Juuse - Kriisinõustamise ja Eneseleidmise Keskus Mahena

TBILISI - TALLINN
September 2008

Projekti finantseeris:
Avatud Eesti Fond

Sissejuhatus

Aruanne on koostatud 2008.aasta septembris Gruusias korraldatud sõjapõgenike olukorra kohta tehtud küsitluste tulemuste põhjal. Uurimuste läbiviimist toetas Avatud Eesti Fond.

Seoses Venemaa - Gruusia vahelise sõjalise konfliktiga augustis 2008 tekkis Gruusias suur arv põgenikke (seisuga 23.august 2008 127 000 inimest). Paljud riigid, sealhulgas ka Eesti, tõttasid koheselt sõjapõgenikele abi osutama. Et selgitada, millises olukorras on sõjapõgenikud ja kui võrd efektiivne on olnud välisabi, viisid sotsioloogid Iris Pettai ja Helve Kase perioodil 13 – 21 september 2008 Gruusias läbi kaks küsitlust:

1. Esimene küsitlus oli suunatud Gruusia-Vene sõjalise konflikti tõttu kodunt lahkuma sunnitud inimestele. Tbilisi ja Gori põgenikelaagrites küsitleti 101 sõjapõgenikku.
2. Teise küsitluse raames küsitleti 206 põgenikega vahetult kokku puutuvat spetsialisti, sh haridus- ja meditsiinitöötajad, sotsiaalvaldkonna esindajad, NGODE esindajad ja riigiametnikud.

Küsitluste eesmärgiks oli:

- Selgitada, milline on humanitaarabi olukord põgenikelaagrites, kas, ja millist abi on sõjapõgenikele osutatud.
- Kaardistada, millist abi (psühholoogiline, sotsiaalne, majanduslik, juriidiline jne.) vajavad sõjaolukorra üleelanud inimesed Georgias (täiskasvanud ja lapsed)
- Selgitada, millised on senise abisüsteemi plussid ja miinused?
- Kuidas efektiivselt abiandmist jätkata ja mida saaks omalt poolt teha nii Eesti riik kui kodanikeühendused?
- Milliseid uusi probleeme ja väljakutseid peab Gruusia ise lahendama seoses sõjajärgse olukorraga?

Küsitlusi aitasid läbi viia Anti-Violence National Network Gruusias ja Kriisinõustamise Keskus Mahena.

Lisaks eelnimetatud kahele uuringule toimusid kohtumised järgmiste Georgia NGODE spetsialistide ja riigiasutuste ametnikega ning Georgias tegevate välisorganisatsioonide esindajatega:

- Põgenike ministeerium
- Tervishoiuministeerium
- Abhaasia haridusministeerium (tegeleb põgenikega)
- Gori Naiste komitee
- Tbilisi Kiirabijaam
- Tbilisi Politseidpartemang
- Women Association "Consent"
- Anti Violence National Network (AVNG)
- Naiste varjupaigad Goris ja Gruusias

- Punane Rist
- USAID
- UNICEF
- UNFPA
- European Commission's Humanitarian AID
- Soros Fond Georgias

Viidi läbi kaheksa põhjalikumat ümarlaurutelu järgmistes organisatsioonides:

- Põgenike ministeerium
- USA saatkond
- Tbilisi Kiirabihaigla
- Gori Naiste Komitee
- Anti - Violence National Network + Women Association “Consent”
- Tbilisi Politseidepartemang
- Soros Fond Georgias
- Tbilisi koolide juhid ja haridustöötajad (50 inimest)

Kohtumiste ja ümarlaurutelu eesmärgiks oli:

- Saada ülevaade, kuidas hinnatakse senise abi piisavust ja abiosutamise efektiivsust
- Saada ülevaade, mis takistab abi osutamast põgenikele, kuivõrd rahaliste ja materiaalsete võimaluste vähesus, kuivõrd teadmiste ja kogemuste puudus, kuivõrd abiandmise halb korraldus jne.
- Milliste abiandmise praktikatega peaks jätkama
- Milline on erinevate organisatsioonide nägemus abiandmisest edasistest perspektiividest
- Millist abi vajavad abiandjad ise
- Koguda ettepanekuid ja soovitusi, kuidas abi andmist parandada.

Projektis olid tegevad:

Eesti poolelt

- Iris Pettai - Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi osakonna juhataja
- Helve Kase - Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi osakonna juhataja
- Tiina Naarits - kriisipsühholoog, Keskus „Mahena“ juhataja, kriisipsühholoogia meeskonna juht Mahenas
- Karmen Lai - Tallinna Ülikooli doktorand
- Maarika Juuse - Keskus „Mahena“ psühholoog-terapeut
- Merike Johanson - arst, Kaitseväe Tervisekeskuse ülem ja kriisipsühholoogia õppejõud Kaitseväes

Gruusia poolelt

- Nato Shavlakadze - Anti -Violence National Network, juhataja.
- Elizo Amirejibi - Anti -Violence National Network, asejuhataja
- Eka Zguladze - Georgia Siseministeerium, aseminister
- Madona Cheishvili - meditsiinidirektor, Tbilisi Kiirabihaigla
- Levan Matchavariani - Tbilisi Politseidepartemang, asedirektor
- Lasha Jinjikhadze - Georgia Tervishoiuministeeriumi juures asuva Riikliku Ohvriabi Fondi direktor

1. Sõjapõgenike olukord ja abivajadused

1.1. Küsitletud sõjapõgenike portree

		%s			%s
Sugu		Haridus			
Mees	31	Algharidus		2	
Naine	69	Põhiharidus		5	
Rahvus		Keskharidus		49	
Grusiin	98	Kesk-eriharidus		17	
Osseet	2	Kõrgharidus		27	
Vanus		Töövaldkond			
Kuni 15 aastat	2	Peaspetsialist		2	
16 – 20 aastat	6	Spetsialist		4	
21 – 30 aastat	23	Ametnik		1	
31 – 40 aastat	28	Teenindaja		1	
41 – 50 aastat	20	Oskustööline		4	
51 – 60 aastat	14	Üliõpilane		2	
Vanem kui 60 aastat	7	Õpilane		2	
Perekonnaseis		Pensionär, invaliid		5	
Abielus	69	Kodune		23	
Vabaabielus	5	Mitte-töötav, töötu		56	
Üksik	16				
Lahutatud	5				
Lesk	5				

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

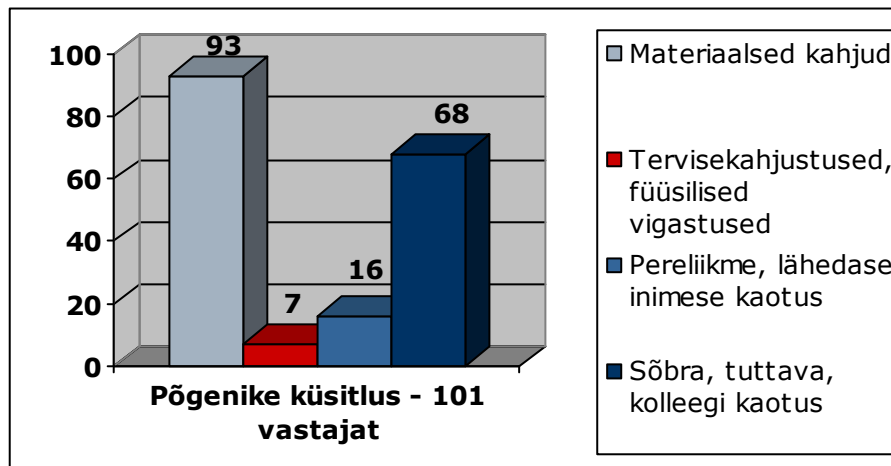
- 98% põgenikest olid rahvuselt grusiinid kuid küsitletute seas olid ka kaks osseedi rahvusest inimest.
- ¾ küsitletutest on vanuses 21-50aastat. Kõige rohkem olid esindatud 31-40 aastased (28%). Alla 20aasta vanuseid noori oli 6%, üle 60aastaseid 7%.
- ¾ põgenikest on kas abielus või abielus, 2/3-l neist on kas üks või mitu last.
- Iga teine põgenik omab keskharidust, iga neljas kõrgharidust (27%). Alg- või põhiharidust omas vaid 7% vastanutest.
- Ligikaudu 85% küsitletud põgenikest ei omanud töökohta. Nende seas vaid 5% olid kas Pensionäre või invaliide oli vaid 5%, 4% moodustasid õpialised noored.
- Hetkel olid tööga hõivatud vaid 12% põgenikest. Enamik nendest olid kas spetsialistid või oskustöölised.

Kas ja milliseid kahjusid on Vene-Gruusia relvastatud konflikt isiklikult Teile põhjustanud?

Jah %s

	Kõik vastajad
Materiaalsed kahjud	93
Tervisekahjustused, füüsilised vigastused	7
Pereliikme, lähedase inimese kaotus	16
Sõbra, tuttava, kolleegi kaotus	68

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Materiaalseid kahjusid kandsid Vene-Gruusia konflikti pärast peaaegu kõik ehk 93% põgenikest.
- 7% inimestest olid saanud tervisekahjustusi. Siia alla saab lugeda nii haavataasaamist kui ka naiste puhul vägistamisjuhtumeid.
- Ligikaudu iga kuues sõjapõgenik (16%) oli sõjas kaotanud mõne oma pereliikme või lähedase inimese. Enam kui kaks kolmandikku, 68% tundsid kedagi, kes oli sõjas surma saanud, olgu selleks siis sõber, töökaaslane või lihtsalt tuttav.

Kas ja kui suuri materiaalseid kahjusid olete Teie isiklikult sõja tõttu kandnud?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Kaotasin kogu oma vara	69	73	62
Kaotasin suurema osa oma varast	25	20	32
Kaotasin mingi osa oma varast	4	5	3
Materiaalseid kahjusid ei olnud	2	2	3
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

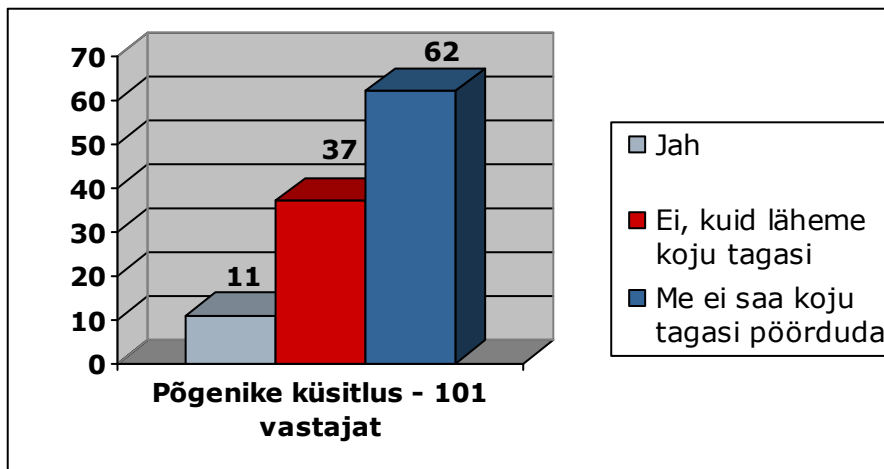
- Sõjapõgenikest enam kui kaks kolmandikku kaotasid relvakonflikti tagajärjel kogu oma vara¹, neljandik suurema osa varast. Seega on põgenike näol tegemist inimestega, kellel tuleb oma elu nullist peale uuesti üles ehitada. Kas ja kui võrd see võimalik on, näitab kas või eelmisest relvakonfliktist, 90ndate algusest pärit põgenike armee Gruusias, kes põlegi põgenikuseisundist suutnud välja tulla.
- Väiksemad kahjusid kandis vaid 6-7% põgenikest.

Kas Teie pere elab samas kohas kus enne sõjategevuse puhkemist?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Jah	1	1	...
Ei, kuid läheme koju tagasi	37	36	38
Me ei saa koju tagasi pöörduda	62	63	62
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- 62% põgenikest on kas pärit piirkondadest, kuhu neil ei ole enam võimalik tagasi pöörduda või on kogu nende majapidamine sõjas hävinenud..
- 37% põgenikest loodab, et saab siiski oma koju tagasi minna kui olukord stabiliseerub.

Kas Teie pere elab praegu üheskoos samas koosseisus nagu enne sõjategevuse algust?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Meie pere elab koos	63	64	62
Elame nüüd eraldi	37	36	38
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

¹ kogu vara all on mõeldud eluaset, selle sisustust aga ka liiklusvahendeid, nagu näit. auto

- 37% pagulasperekondadest on olnud sunnitud eraldi elama asuma.
- 63% põgenikest on suutnud oma pere endises koosseisus säilitada.

Kui olite sõja tõttu sunnitud oma kodust lahkuma, siis kust olete saanud ajutist peavarju?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Riik võimaldas ajutise peavarju	80	70	97
Sugulaste juures	18	27	3
Sõprade, tuttavate juures	2	3	...
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Praktiliselt kõikidele põgenikele on riik võimaldanud mingisuguse ajutise peavarju, olgu siis selleks koolimaja, lasteaed või telklaager. Iga viies põgenik on saanud peavarju oma sugulaste või ka heade sõprade, tuttavate juures, kes on põgenikke majutanud.
- Lastega peredest on peaaegu iga kolmas leidnud võimaluse ajutiselt peatuda oma sugulaste – sõprade juures, mis on suureks abiks, sest põgenikelaagris on väikeste lastega üsnagi keeruline elada

Kas olete peale ajutise peavarju saanud mingisugust muud materiaalet abi?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Jah	35	28	46
Ei	65	72	54
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

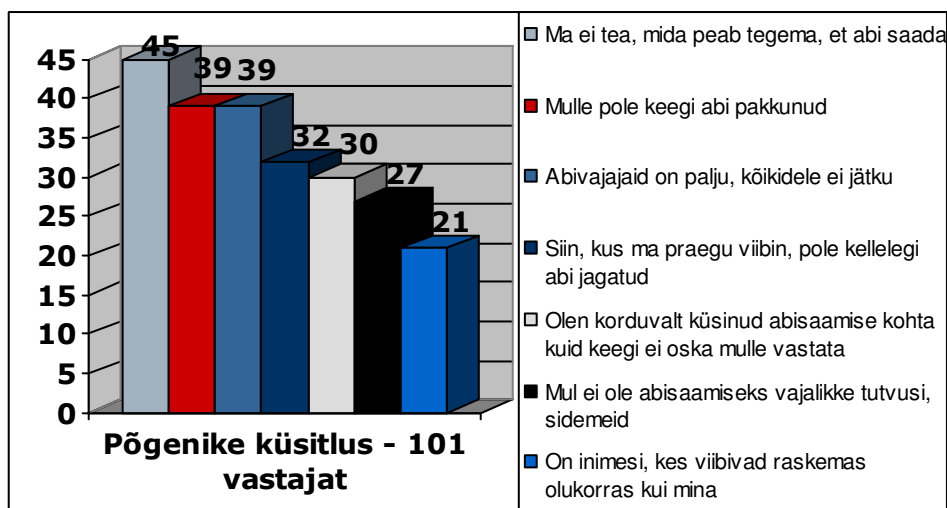
- Kaks kolmandikku põgenikest pole saanud mingisugust muud materiaalet abi kui ainult ajutine peavari. Eriti tunnetavad abivajadust lastega pered, kelledest pea kolmveerand on ilma abita.

Kui Te ei ole vajalikku abi saanud, mis põhjusel?

See on peamine + samuti põhjus %s

	Kõik vastajad
1. Ma ei tea, mida selleks peab tegema, et abi saada	45
2. Mulle pole keegi abi pakkunud	39
3. Abivajajaid on palju, kõikidele ei jätku	39
4. Siin, kus ma praegu viibin, pole kellelegi abi jagatud	32
5. Olen korduvalt küsinud abisaamise võimaluste kohta kuid keegi ei oska mulle midagi vastata	30
6. Mul ei ole abisaamiseks vajalikke tutvuseid, sidemeid	27
7. On inimesi, kes viibivad raskemas olukorras kui mina	21

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

Selgitades põhjuseid, miks suur hulk põgenikke on igasugusest abist ilma jäänud, võib peamise põhjusena täheldada vähest informeeritust abisaamise võimalustest.

- Iga teine vastaja tunnistab, et ei tea, kuidas peaks abi taotlema ja mida selleks tegema.
- Iga kolmas-neljas põgenik väidab, et keegi pole mingit abi pakkunud, ka pole nende praeguses peatuspaigas mingisugust abi jagatud.
- Iga kolmas väidab, et kuigi nad on korduvalt uurinud abisaamise võimaluste kohta, ei ole sõjapõgenike abistajad osanud neile asjakohast informatsiooni anda.
- Tutvuste ja sidemete puudumist peab abist ilmajäämise põhjuseks iga neljas põgenik.
- Abist ilmajäämisel peetakse määravaks siiski infopuudust, põgenike suurt arvu ja välisabi vähesust

Millist abi olete saanud?

	%s
	Kõik vastajad
1. Hügieeni- ja esmatarbekaubad	30
2. Toiduained	17
3. Abipakid, mis sisaldavad toidu- ja esmatarbekaupu	17
4. Magamisriided ja voodipesu	14
5. Ravimid ja meditsiinitarbed	9
6. Lapse koolikoht minu uues elukohas	7
7. Lasteriided	4
8. Abi töökoha leidmisel uues elukohas	4
9. Koolitarbed	3
10. Mänguasjad	2
11. Lapse lasteaiakoht minu uues elukohas	2
12. Esmavajalik mööbel (voodi, kapp, tool)	2
13. Alaline elamispind	2
14. Taastusravi	2
15. Imikutarbed	...
16. Invaliidide abivahendid	...

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Enam on põgenikud saanud hügieeni- ja esmatarbekaupu ja toiduaineid. Siiski on ka seda abi jätkunud maksimaalselt vaid igale kolmandale .
- Magamisriideid on saanud iga seitsmes põgenik.
- Ravimeid on saanud iga üheteistkümnes põgenik.
- Lasteriideid, koolitarbeid, mänguasju on saanud vaid paar protsenti abivajajatest
- Ka on vaid paar protsenti varustatud esmavajaliku mööbliga (voodi, kapp, tool).

Millist abi vajaksite?

%s

	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
1. Esmavajalik mööbel (voodi, kapp, tool)	87	83	95
2. Toiduained	79	87	65
3. Magamisriided ja voodipesu	75	70	84
4. Alaline elamispiind	71	70	73
5. Abipakid, mis sisaldavad toidu- ja esmatarbekaupu	69	72	65
6. Ravimid ja meditsiinitarbed	65	62	70
7. Abi töökoha leidmisel uues elukohas	62	48	86
8. Lasteriided	58	80	22
9. Hügieeni- ja esmatarbekaubad	55	53	59
10. Taastusravi	52	48	59
11. Mänguasjad	50	69	19
12. Koolitarbed	47	66	16
13. Lapse koolikoht minu uues elukohas	28	39	8
14. Imikutarbed	26	37	5
15. Lapse lasteaiakoht minu uues elukohas	14	19	5
16. Invaliidide abivahendid	3	3	3

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

Põgenike abivajadused võib jaotada kolme gruppi.

I Esmavajalik abi

1. Toiduained. Vajavad 65-87% põgenikest
2. Valmiskomplekteeritud abipakid toidu ja esmatarbekaupadega: kuivained, konservid, seep, pabertaskurätikud jne. Vajavad 65-72% põgenikest.
3. Ravimid ja meditsiinitarbed. Vajavad 62-70% põgenikest.
4. Hügieeni- ja esmatarbekaubad nagu seep, šampoon, taskurätikud, tampoonid, hügieenisidemed jms. Vajavad 53-59% põgenikest.
5. Imikutarbed: mähkmed, lutipudelikud jms. Vajavad 37% lastega põgenikest.

II Olulise tähtsusega abi

6. Esmavajalik mööbel: voodi magamiseks, kapike oma asjade jaoks, tool, millega saab ka õues istuda. Vajab kuni 95% põgenikest.
7. Magamisriided: tekk, madrats, voodipesu. Vajavad 70-84% põgenikest.
8. Lasteriided eri vanuses lastele. Vajavad 80% lastega põgenikest.
9. Mänguasjad eri vanuses lastele. Vajavad 69% lastega põgenikest.

10. Koolitarbed, kirjutus- ja joonistusvahendid, paber jms. Vajavad 66% lastega põgenikest.
 11. Invaliidide abivahendid: kargud, ratastoolid jms. Vajavad 3% põgenikest.

III Vajalik abi, millest sõltub inimeste sotsiaalne rehabilitatsioon

12. Alaline elamispiind. Vajab kuni 73% põgenikest, kelle kodud on kas hävinud või ei ole neil võimalik enam koju tagasi pöörduda.
 13. Abi töökoha leidmisel uues elukohas. Vajab kuni 86% põgenikest.
 14. Taastusravi. Vajab kuni 59% põgenikest.
 15. Lapse koolikoht uues asukohas. Vajab 39% lastega põgenikest.
 16. Lapse lasteaiakoht uues asukohas. Vajab 19% lastega põgenikest.

Lisaks ülalloeletatud abivajadustele selgusid intervjuudest veel järgmised probleemid:

1. **Sularaha puudumine**, mis ei võimalda inimestel osta ka kõige hädavajalikumaid esemeid nagu hügieenitarbed: seep, hambapasta, hügieenisidemed ja tampoonid või ka näiteks kirjutusvahendid ja paber.
2. **Pesemisvõimaluse puudumine.** Koolimajadesse ja lasteaedadesse majutatud inimestel puudus tihti võimalus isegi duši all käia, rääkimata saunast.
3. **Panga- ja eluasemelaenu tagasimaksmise võimetus** raha ja töökoha puudumisel tihti ka sellesama maja või korteri eest, mis sõjategevuse tõttu juba hävinud või kuhu tagasipöördumine juba võimatu.
4. **Õppemaksude ja –laenude maksmise/saamise võimatus** üliõpilastel, mis tähendab sõjategevus piirkondadest pärit noorte jaoks haridustee katkemist.
5. **Sooja toidu ja toidu valmistamise võimaluste puudumine.** Sooja toitu saavad need põgenikud, kes asuvad Gori telklaagris. Valdaval põgenikemassil, kes paiknevad Tbilisi koolides ja lasteaedades, on vähe võimalusi saada sooja toitu
6. **Arstiabiga seonduv, ka (väike)lastel.** Arstiabi või informatsiooni puudumine, kuidas ja millistel tingimustel oleks põgenikel võimalik tasuta arstiabi saada, osutus intervjuudele tuginedes üheks olulisemaks küsimuseks.

Kas olete sõja tõttu jäänud ilma oma dokumentidest?

		%s	
	Kõik vastajad	Lastega	Lasteta
Minu dokumendid on alles	63	67	57
Jäin ilma kuid abi taastamisel ei vaja	13	17	5
Vajaksin abi dokumentide taastamisel	24	16	38
Kokku:	100	100	100

Allikas: Sõjapõgenike küsitlus Gruusias. 101 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Sõja tõttu kaotasid oma dokumendid kolmandik põgenikest.
- Ligikaudu neljandik nendest tunnistab, et ilma abita nad oma dokumente taastada ei suuda. Rohkem on dokumentide puudumise ja nende asendamisega hädas just lasteta sõjapõgenikud. Võib eeldada, et sellesse gruppi kuulub enam inimesi, kelle sotsiaalsed oskused madalamad nagu üksikud, vanemaalised ja terviseprobleemidega inimesed aga ka õpiealised noored.

2. Spetsialistide hinnangud humanitaarabi olukorrale Gruusias

2.1. Küsitletud spetsialistide portree

		%s
Vanus		
Kuni 20 aastat		8
21 – 30 aastat		28
31 – 40 aastat		30
41 – 50 aastat		22
51 – 60 aastat		10
Vanem kui 60 aastat		2
Töövaldkond		
Haridus		60
Meditiin		16
Psühholoogia		10
Sotsiaalala		7
Riigiametnikud		7
Elukoht		
Tbilisi		83
Gori		15
Muu		2

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Valdavalt olid vastajad nooremaelised, 2/3 on kuni 40aastased
- Kõige arvukamalt olid esindatud haridus- ja noorsootöötajad, kes töötavad koolides ja lasteasutustes, millistest paljudes asusid küsitluse hetkel põgenike laagrid
- Iga kuues vastanu oli meedik, iga kümnes psühholoog.
- 7% vastanutest esindasid sotsiaalvaldkonda.
- Valdav enamus, 83% küsitletutest olid pärit Tbilisist
- Gorist pärines 15% küsitletutest

Kas ka Teie ise olete kannatanud seoses Vene-Gruusia sõjalise konfliktiga?

Jaatavalt vastanute hulk %s

	Kõik vastajad	Tbilisi	Gori
Kandnud materiaalseid kahjusid	17	14	31
Olete saanud tervisekahjustusi, füüsilisi vigastusi jms	3	3	...
Olete kaotanud lähedase inimese	12	13	9

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

Küsitluses osalenud spetsialistid olid paljud ka ise otseselt sõja tagajärgede all kannatanud.

- Iga kolmas Gori ja iga seitsmes Tbilisi esindaja olid kandnud materiaalseid kahjusid.
- 3% oli saanud tervisekahjustusi.
- 12% olid kaotanud sõjas lähedase inimese.

Vene-Gruusia sõjalise konflikti puhkemisest alates on erinevad riigid, sealhulgas ka Eesti, Gruusiat toetanud ja abistanud. Kas olete kuulnud Eesti riigi abist sõjas kannatanutele?

%s

	Kõik vastajad
Pole sellest midagi kuulnud	9
Kuulnud olen aga ei tea, millist abi on osutatud	52
Olen üsna hästi kursis Eesti abiga sõjas kannatanutele	39
Kokku:	100

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Peaaegu kõik vastajad (91%), teavad Eesti riigi abist Gruusiale
- Pooled küsitletud spetsialistidest on kuulnud, et Eesti on abi osutanud aga ei tea üksikasju.
- 39 % vastanutest väidavad, et nad on hästi kursis Eesti riigi abiga Gruusia sõjapõgenikele.

Millised riigid on Teie hinnangul Gruusiat enam abistanud?²

%s

	Kõik vastajad
1. USA	88
2. Prantsusmaa	54
3. Ukraina	34
4. Eesti	30
5. Balti riigid tervikuna	20
6. Poola	19
7. Saksamaa	18
8. Euroopa Liit tervikuna	12
9. Türgi	11
10. Inglismaa	5
11. Itaalia	3
12. Aserbaidzan	3
13. Iisrael	2
14. Kuveit	1
15. Belgia	1
16. Norra	1
17. Leedu	1

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

² Iga vastaja võis nimetada kuni kolm tema hinnangul Gruusia sõjapõgenikke enam abistanud riiki.

- Abiandvatest riikidest positsioneerub Eesti auväärsele neljandale kohale. Arvestama peab asjaoluga, et küsitluse korraldas Eesti ja osaliselt ka viisid selle läbi Eesti spetsialistid. Kõik see võis ka mõjutada lõpptulemust. Samas teavad ja hindavad Eesti sõprust ja abi paljud grusiinlased, kuna see leiab meedias pidevat kajastamist.
- Eestist ettepoole jäävad vaid sellised suurriigid nagu USA, Prantsusmaa aga ka Ukraina. Kuigi Eesti ja USA või Prantsusmaa panust Gruusia abistamisse on rahaliselt omavahel raske võrrelda, näitab see tulemus, kuivõrd kõrgelt Gruusia inimesed Eestit hindavad.
- Ka Balti riigid tervikuna asuvad doonorite seas paremal positsioonil kui näiteks Euroopa Liit tervikuna.

Millist abi peaks sõjas kannatanutele eelkõige osutama?

Eelkõige + samuti %s

	Kõik vastajad
1. Meditsiinitarbed ja ravimid	85
2. Hügieeni- ja esmatarbekaubad	84
3. Toiduained (kuivained, konservid)	81
4. Imikutarbed (mähkmed, riided jms)	80
5. Abipakikesed, mis sisaldavad nii toiduaineid kui teisi esmatarbekaupu	79
6. Magamisriided (padjad, tekid, linad)	78
7. Lasteriided eri vanuses lastele	71
8. Telgid vm ajutised eluasemed	69
9. Invaliidide abivahendid (proteesid, ratastoolid jms)	69
10. Kokkupandavad voodid	65
11. Koolitarbed (vihikud, kirjutusvahendid jms)	51
12. Mänguasjad	40

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

Kui võrrelda, millist abi soovivad põgenikud ise kõige enam sellega, mida nad spetsialistide arvates enam vajavad, võib näha teatud erisusi:

- Põgenike vastustest selgus, et vajaduste hierarhias oli esikohal esmavajalik mööbel (voodi, kapp), teisel kohal toiduained ja tähtsusest kolmandal magamisriided ja voodipesu. Ravimid ja hügieenitarbed paigutusid vastavalt 6ndale ja 9ndale kohale.
- Spetsialistide hinnangul vajavad põgenikud eelkõige meditsiinitarbeid ja ravimeid, teiseks hügieenitarbeid ja kolmandaks toiduaineid. Magamisriided ja voodid jäid vastavalt 6ndale ja 10ndale kohale.
- Abivajaduste hierarhias hindasid nii põgenikud ise kui spetsialistid võrdselt vaid toiduainete tähtsust, vastavalt teisel ja kolmandal positsioonil.

Millised elanikkonna grupid vajavad Teie hinnangul kõige rohkem abi?

Eelkõige + samuti %s

	Kõik vastajad
1. Orvuks jäänud lapsed	91
2. Kodu kaotanud ja peavarjuta jäänud inimesed	85
3. Vanurid	79
4. Sõjas invaliidistunud mehed	71
5. Koolilapsed	71
6. Väikelapsed	67
7. Väga suure ülalpeetavate arvuga pere liikmed	60

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

- Kuni 91% vastanutest leiab, et kõige enam vajavad abi sõjaorvud.
- Suurimad abivajajad on samuti sõjas peavarjuta jäänud inimesed ja vanurid
- Ka sõjas invaliidistunud mehed ning eelkooli- ja koolieas lapsed saab arvata suurte abivajajate hulka.
- Mõnevõrra vähem vajavad vastajate hinnangul toetust suurpered.

Lisaks ülaltoodud elanikkonnagruppidele märgiti veel ära järgmised riskirühmad:

1. rasedad naised
2. haiged lapsed
3. rinnalastega emad
4. kroonilised haiged
5. sõjas langenute perekonnad
6. üksikemad

Millist abi saaksid osutada Eesti eri valdkondade spetsialistid kas koha peal või Eestis?

Eelkõige + samuti %s

	Kõik vastajad
1. Psühholoogilise kriisiabi koolitused Gruusia spetsialistidele	83
2. Eestis taastusravi võimaldamine sõjaohvritele	78
3. Tugigruppide võrgustiku käivitamine sõjas lähedased kaotanud või sõjakoledused üleelanud naistele	78
4. Eesti ehitusspetsialistide abi elamispinna ehitamisel sõjas kodu kaotanud inimestele	74
5. Eesti riigi poolt finantseeritud noorte spetsialistide (üliõpilased, kutsekoolide õpilased) koolitamine Eesti õppeasutustes	67
6. Sõjas kodu ja töö kaotanud inimestele Eestis töötamise võimaldamine	54
7. Koolimaja ehitamine sõjapõgenike lastele	43
8. Lastekodu ehitamine sõjaorbudele	37
9. Eestis teavituskampaania korraldamine Gruusia toodetele (veinid, mineraalvesi jms, et eestlased neid enam ostaksid	36
10. Sõjaorbude lapsendamise või neile Eestis tugipere leidmine	26

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

Eesti spetsialistidelt oodatakse enam abi, mis on seotud sõjas kannatanud inimeste vaimse ja füüsilise terviseaga nagu:

- kriisiabi alaseid teadmiseid, peab vajalikuks 83% vastanutest
- sõjas saadud vigastuste taastusravi Eesti raviasutustes, peab vajalikuks 78% vastanutest
- ohvriabi tugigruppide käivitamine, peab samuti vajalikuks 78% vastanutest.

Väga teretulnud oleks ka

- Eesti ehitusspetsialistide abi ja teadmised sõjas peavarjuta jäänud inimeste eluasemeprobleemi lahendamisel, peab vajalikuks 74% vastanutest.
- Noorte spetsialistide koolitamine Eestis, peab vajalikuks 67% vastanutest (on juba käivitunud)
- Sõjas kodu ja töökoha kaotanud inimestele Eestis töötamise võimaldamine, peab vajalikuks 54% vastanutest.

Mõnevõrra väiksem on vajadus

- koolimaja ehitamine sõjapõgenike lastele, toetab 43% vastanutest
- lastekodu ehitamine sõjaorbudele, toetab 37% vastanutest
- Eestis reklaamikampaania korraldamine Georgia päritolu toodetele, toetab 36% vastanutest

Kõige vähem leiab toetust

- Sõjaorbude lapsendamine Eestisse või neile tugipere leidmine. Grusiinide jaoks on väga oluline, et lapsed kasvaksid üles oma rahva kultuurikontekstis.

Millised probleemid võivad ohustada Gruusiat lähitulevikus kõige enam?

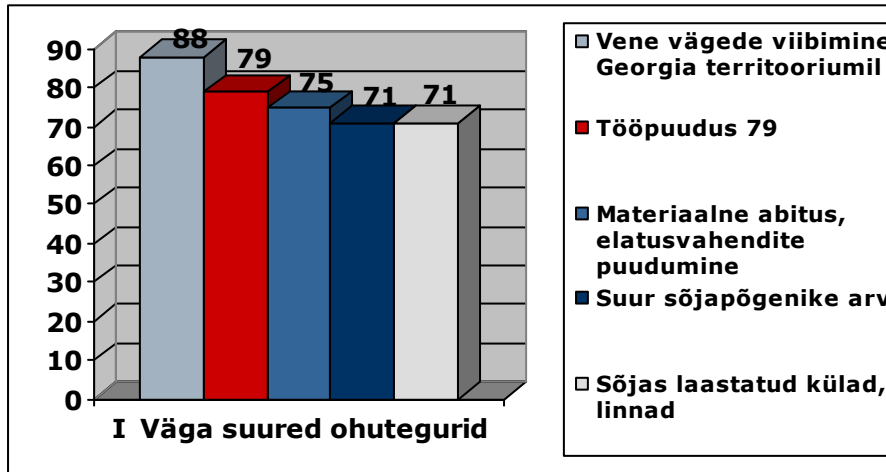
Ohustab väga + mõnevõrra %s

	Kõik vastajad
1. Venemaa vägede viibimine Gruusia territooriumil	88
2. Tööpuudus	79
3. Materiaalne abitus, paljudel peredel ei piisa raha isegi toidu ostmiseks	75
4. Suur sõjapõgenike arv	71
5. Sõjas laastatud külad ja linnad	71
6. Inimeste vähene kindlustunne, teadmatus, mis saab edasi	70
7. Majanduse langus	67
8. Noorte lahkumine Georgiast	64
9. Psühholoogilise abi vähesus	60
10. Inimeste tervise halvenemine	58
11. Tänavalaste arvu suurenemine	58
12. Majandusliku olukorra halvenemisest ja stressist põhjustatud perekonfliktid, preevängivald	53
13. Narkomaania	51
14. Alkoholism	45
15. Vastasseis ja konfliktid rahvussuhete pinnal	45
16. Meditsiiniteenuste vähesus	44
17. Kuritegevus	44
18. Naiste olukorra halvenemisest tingitud prostitutsioon ja naistega kaubitsemine	42

Allikas: Spetsialistide küsitlus, 206 vastajat. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. September 2008.

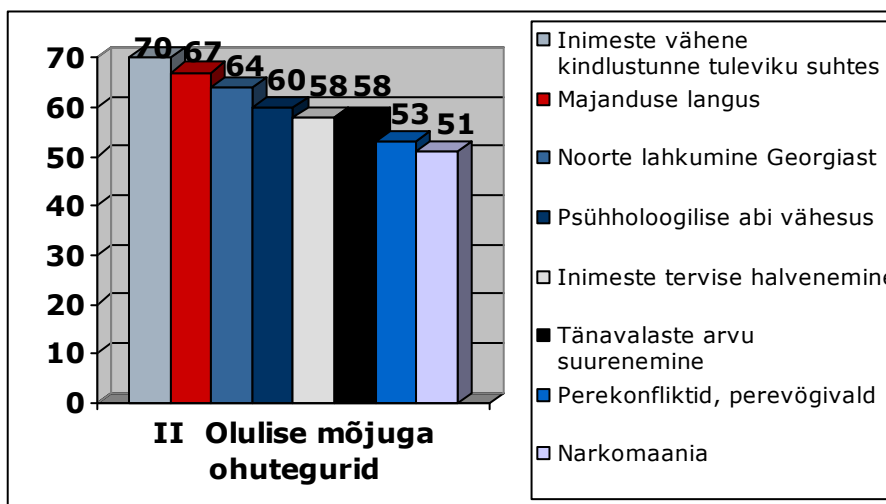
Probleemid, millega Gruusia võib lähitulevikus kokku puutuda, saab jagada kolme rühma:

I Väga suured ohutegurid (probleemiks peab enam kui 70% vastanutest)

1. Kõige suuremaks mureks on käesoleval hetkel Georgia inimeste jaoks Venemaa vägede jätkuv viibimine Georgia territooriumil, milleks on ka L-Osseetia ja Abhaasia.
2. Tööpuudus, mis sõja tõttu on taas saavutanud ülikõrge taseme
3. Inimeste materiaalne abitus, elementaarsete elatusvahendite puudumine. Paljud pered viibivad olukorras, kus raha ei jätku isegi toidu jaoks, abimajapidamised, mis hinge sees hoidsid, on aga sõja tõttu hävinenud või jäänud Vene vägede kontrollitavatele territooriumitele.
4. Väga kõrge sõjapõgenike osakaal rahvastikust. Nn teise põgenikelaine pealetulek olukorras, kus veel esimese sõjalise konflikti (90ndate algus) põgenike probleem ei ole lahendatud
5. Sõjas laastatud külad ja linnad. Mahapõletatud ja hävitatud kodud, mis muudab tagasipöördumise võimatuks isegi nende põgenike jaoks, kelle elukoht jääb väljapoole Vene vägede käes olevat separatistliku L.-Osseetia territooriumit.

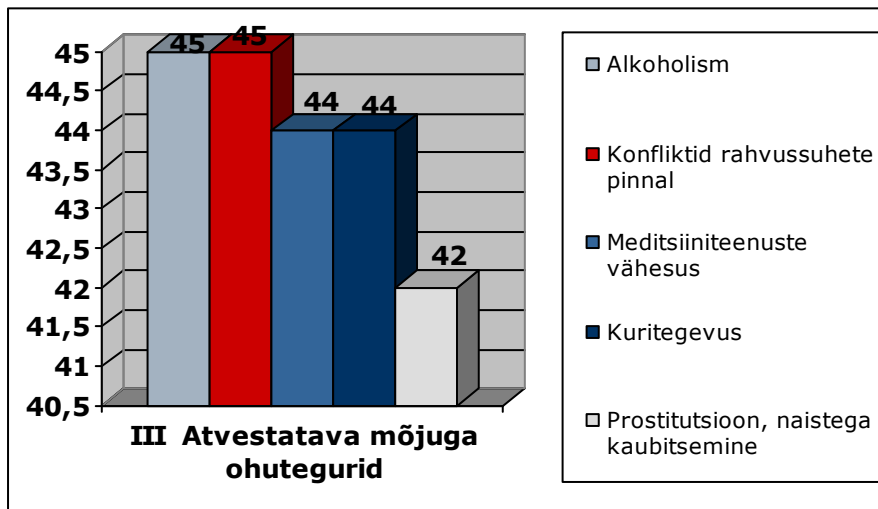
II Olulise mõjuga ohutegurid (probleemiks peab 50 – 70% vastanutest)

6. Inimeste ebakindlus, hirm tuleviku ees. Teadmatus, mis saab edasi neist endist ja nende riigist.
7. Sõjast tingitud majanduse järsk langus aastatetagusele tasemele.
8. Noorte aga ka harituma elanikkonna kihi lahkumine Gruusiast, nn. ajude äravool.
9. Psühholoogilise abi vähesus või puudumine olukorras, kus psühholoogilist tuge vajaksid kõik sõjapõgenikud aga ka paljud inimesed, kellel küll kodu alles, kuid hukkunud mõni sugulane, kolleeg või keegi, keda tunni.
10. Inimeste tervise halvenemine. Eelkõige puudutab see sõjapõgenikke, kellel tuleb elada ebasanitaarsetes oludes aga talve tulles ka külmas ja tihti poolnäljas.
11. Tänavalaste arvu suurenemine, mis võib toimuda põgenikelaagrites viibivate laste arvel, kellel napib elatusvahendeid, puudub turvaline elukoht, rääkimata lastest, kes kaotasid sõja tõttu vanemad või lähedased.
12. Majandusliku olukorra halvenemisest ja inimeste stressist põhjustatud perekonfliktid, perevägivald.
13. Narkomaania.

III Arvestatava mõjuga ohutegurid (probleemiks peab kuni 50% vastanutest)

14. Alkohoolism.
15. Konfliktid rahvussuhete pinnal, russofoobia.
16. Meditsiiniteenuste vähesus aga ka nende hind ja kättesaadavus.
17. Põgenike raskest olukorrast tingitud kuritegevuse tõus.
18. Naiste olukorra halvenemisest tingitud prostitutsioon ja naistega kaubitsemine.